

Ergenlik Döneminde Çocuğu Olan Babaların Baba Katılımı ve Eş Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Hilal Karabulut¹

Examining Relationships Between Father Involvement of Fathers Who Have Children in Adolescence and Their Levels of Spousal Support

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, baba katılımı ile eş desteği arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın katılımcılarını 129 baba-çocuk çifti oluşturmaktadır. Babaların yaş ortalaması 45.43 iken ($SS = 5.92$), çocukların yaş ortalaması ise 14.91'dir ($SS = 0.63$). Babalar, kişisel bilgi formunu ve Eş Destek Ölçeği'ni, çocuklar ise Baba Katılım Ölçeği'ni doldurmuştur. Bulgulara göre baba katılımı ile eş desteği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, literatürde bu konudaki diğer bulgularla tutarlı gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baba katılımı, babalık, eş desteği

Abstract

The main purpose of this study was to examine the relationship between father involvement and spousal support. The participants of this study were 129 father-child pairs. The mean age of fathers was 45.43 years ($SD = 5.92$), and the mean age of children was 14.91 years ($SD = 0.63$). The fathers completed the personal information form and Spouse Support Scale, while children completed the Father Involvement Scale. Analyses revealed positive, significant relationships between father involvement and spousal support. Results of the present study were consistent with related research in the literature.

Keywords: Father involvement, fathering, spousal support

¹ İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta / E-mail: sim.hilal@gmail.com

Ebeveynlik kavramı uzun yıllar boyunca annelik temelinde değerlendirilmiş (Berman ve Pedersen, 1987; Parke, Dennis, Flyr, Leidy ve Schofield, 2005) ve alanda annenin davranışı ile çocuk gelişimi arasındaki ilişkilere yoğunlaşmıştır (Pedersen, 1987). Oysa ki annelerin ve babaların çocukların gelişimi üzerinde ayrı ayrı katkılarının olduğu bilinmektedir (Parke ve ark., 2005). Özellikle de ergenlik gibi belirli dönemlerde baba katılımının daha etkili olabildiği de görülmektedir (Flouri ve Buchanan, 2003). Babaların çocuk gelişimi için unutulmuş katkı sağlayıcılar olduğunu belirten Lamb (1975) ile birlikte babalarla ilgili çalışmalar yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Sorumluluklar açısından (Parke, 2000) ve ebeveyn rolleri açısından annelerden farklılık gösteren babalarla ilgili (Schaffer, 1996) detaylı incelemelerin yapılmasının gerekli olduğu önemle vurgulanan konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007). Özellikle ülkemizde babalarla ilgili yapılan çalışmalar hala yeterli düzeyde değildir.

Baba katılımı kavramıyla ilgili olarak özellikle babaların çocuklarının yaşamına dahil oluşu ve eşleriyle birlikte çocuk bakımını paylaşıyor olmaları konularının incelendiği görülmektedir. Baba-çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimleri (Cabrera ve ark., 2007), babanın varlığını, sıcaklığını, babanın ebeveynlikten aldığı doyumunu, çocuğunu yetiştirme şeklini, çocuğuna sağladığı maddi desteğini ve dil kullanımını kapsayan baba katılımının (Downer, Campos, McWayne ve Gartner, 2008), çocukların gelişimleri üzerinde (sosyal yeterlik, iyi oluş hali, ruh sağlığı, zeka, kişilik, cinsel, akademik, bilişsel ve sosyo-duygusal gelişim, uyum, sosyal ilişkiler, olumlu sosyal davranış gibi) çok önemli etkilerinin olduğu bilinmektedir (Cabrera ve Bradley, 2012; Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth ve Lamb, 2000; Downer ve ark., 2008; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Schaffer, 1996; Zeybekoğlu, 2013). Bunun yanı sıra baba katılımının ergenlerin saldırgan davranışlarının azalmasına yardımcı olduğu (Kuzucu ve Özdemir, 2013), aynı zamanda çocukları olumsuz etkenlere karşı da koruduğu dikkat çekmektedir (Kuzucu ve Özdemir, 2013; Makusha ve Richter, 2016).

Tanımlı net olarak yapılamayan (Parke, 2000), farklı boyutlar ve farklı aktiviteler temelinde incelenebilen (Cabrera ve ark., 2007), çeşitli yönlerden yoruma açık olan (Pleck, 2010), üzerinde fikir birliği sağlanamayan baba katılımı kavramını (Cabrera ve Bradley, 2012) ilk olarak kavramsallaştıran Lamb (2000), baba katılımının “doğrudan temas”, “ulaşılabilir olma” ve “sorumluluk” şeklinde üç boyuttan oluştuğunu ileri sürmüştü ve sonraki çalışmalar da bu kavramsallaştırmayı temel alarak incelemeler yapmıştır. “Doğrudan temas” çocukla birebir etkileşimi; “ulaşılabilir olma” çocukla doğrudan etkileşimi kapsamayan ancak babanın çocuk için ulaşılabilir konumda olmasını; “sorumluluk” ise babanın çocuğun refahı ve bakımı konusunda en üst düzeyde sorumluluk almasını ifade

etmektedir (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1985; 1987 (*Akt.:* Lamb, 2000)). Özellikle babaların okul öncesi çocuklarına yönelik katılımı değerlendirilirken, baba ve çocukların birlikte gerçekleştirdikleri aktivite çeşitlerine ve sıklıklarına yer verildiği (örn., Sımsıkı ve Şendil, 2014), ergenlik döneminde ise yaşa bağlı özelliklerin de etkisiyle, ağırlıklı olarak babanın çocuğuna sağladığı duygusal desteğe yer verildiği dikkat çekmektedir (örn., Flouri ve Buchanan, 2002; Kuzucu ve Özdemir, 2013). Bu çalışmada da ergenlik dönemindeki çocukların babalarına yönelik incelemeler yapıldığından, baba katılımı, daha çok baba-çocuk arasındaki duygusal bağa odaklanılarak ölçülmüştür.

Yukarıda da bahsedildiği gibi çocukların yaşamında oldukça önemli etkiye sahip olduğu belirtilen ve yer yer annelerden farklı tutum ve davranışları olan babaların, çocuklarının yaşamlarına aktif olarak katılımlarında ve çocuklarıyla olumlu ilişkiler kurmalarında çeşitli faktörlerin etkili olduğu ileri sürülmüştür. Örneğin babanın çocuğun yetiştirilmesine katılımının, babalık ile ilgili motivasyonları, ebeveynlik becerileri ve bu konudaki öz-güveni, eşlerinin desteği ve kurumsal uygulamalarca bu katılımın desteklenmesi gibi çeşitli faktörlerden etkilendiği ve bahsedilen faktörlerin eksik kalmasının, baba katılımına yönelik engel oluşturacağı da vurgulanmıştır (Lamb, 1986). McBride, Schoppe, Ho ve Rane'ın (2004) aktardığına göre Pleck de baba katılımını belirleyen bu dört faktörle ilgili değerlendirmeler yapmış, "sosyal destekler ve stresler" faktörüyle ilgili olarak, annenin çalışma/iş özellikleri ve evlilik dinamiklerine odaklanmıştır. Özellikle bağlamsal stres ve destek kaynaklarının ebeveynlik işlevlerine yönelik önemli belirleyicilerden biri olması ve duygusal yatırımın fazla olduğu eşler arası ilişkinin, ebeveynler için çok önemli bir destek sistemi olması (Belsky, 1984; Dickie, 1987), babaların eşleriyle yaşadıkları ilişki kalitesi ile babanın çocuğun yetiştirilmesine katılımı arasında yüksek düzeyde ilişki bulunması (Cabrera ve Bradley, 2012) baba katılımı konusunu çalışırken babaların eşleriyle olan ilişkilerinin ve eşlerince desteklenme boyutlarının özellikle incelenmesinin önemini gündeme getirmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada da hedef değişkenlerinden biri olan eş desteğinin (anne desteği), baba katılımını etkileyen faktörlerden biri olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Eşlerin iletişiminin doğası ile babaların katılımı arasında ilişki bulan (Belsky ve Volling, 1987), babaların çocuklarının yetiştirilmesine katılımlarının, annelerin özelliklerinden bir hayli etkilendiğini (DeLuccie, 1995), babaların eşleri ile uyumlu ilişkilerinin olması ve eşlerince desteklenmesinin babalık rolünü ve çocuklarıyla olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini (Türkoğlu ve Gültekin-Akduman, 2015) vurgulayan çalışmalar vardır. Benzer şekilde eş desteğini "özerklik için destek", "takdir desteği" ve "ulaşılabilirlik" şeklinde üç alt boyutla değerlendiren Bouchard ve Lee de

(2000), sözü edilen eş destek boyutları ile baba katılımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuştur.

Babalar uzun süre yalnızca anneler için ekonomik ve duygusal destek sağlayıcılar olarak görülmüş, çalışmalar zamanla babaların çocuk yetiştirmedeki rolünün annelerinkinden daha fazla evlilikle ilgili faktörlerden etkilenmeye eğilimli olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır (Berman ve Pedersen, 1987). Bir başka deyişle babaların desteğinin hem eş hem de anne olarak eşlerinin işlevselliği için önemli olduğu bilinirken, annelerin desteğinin de benzer şekilde babaların işlevselliğinde önemli rol oynadığı kanıtlanmış, hatta babaların çocuklarıyla doğrudan etkileşimleri konusunda annelere nazaran daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğu gözler önüne serilmiştir. Babaların duygusal ve bilişsel destek gördükleri takdirde ebeveynlik konusunda eşleri gibi yeterli olabildikleri de bulgular arasındadır (Dickie, 1987). Kısacası, babaların ebeveynliğinin annelere kıyasla eş desteğine daha bağlı olduğu görülmektedir (Berman ve Pedersen, 1987).

Babalar için bir hayli önemli olan sosyal destek, kaynağını anne, baba, eş, öğretmenler, akrabalar ve diğer rollerdeki kişilerden alabilmektedir. Alan yazınına bakıldığında sosyal desteğin çok boyutlu bir kavram olarak ele alındığı görülmektedir. Kişinin gördüğü sosyal destek, kişiye öğüt ve bilgi verme, duygusal destek sağlama, maddi yardım sağlama, kişiyi takdir etme, kişinin sorunlarla başa çıkmasına yardım etme, kişiye model olma gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Yıldırım, 2004). Çoğu araştırmacının, çalışmalarında “duygusal destek” boyutu şeklinde tek bir boyuta yoğunlaştıklarını belirten Xu ve Burleson (2001), aşağıda sunulan farklı destek boyutlarına da dikkat çekmektedir. Örneğin “takdir desteği” ile kişiyi onaylamak, kişinin benlik kavramını desteklemek söz konusuysen, “maddi destek” ile bireye çeşitli konularda malzeme, hizmet sağlamak söz konusu olmaktadır. Yine “bilgi desteği” ile kişiyi ilgilendiren konuyla ilgili bilgi ve tavsiye vermek mümkünken, “sosyal ağ desteği” ile kişide aidiyet duygusunu canlandırarak sosyal ilişkilerini meydana getirmek mümkün olmaktadır.

Diğer yandan sosyal destek işlevlerinin “duygusal destek”, “araçsal yardım/destek” ve “sosyal beklentiler” olmak üzere üç boyutta da incelenebildiği görülmektedir. Bu destek çeşitlerinin neleri ifade ettiğine bakıldığında, sosyal desteğin sevgi ve diğerlerinden görülen kişilerarası kabulü kapsadığı; araçsal yardımın/desteğin bilgi ya da tavsiye sağlamak, çocuk bakımı gibi günlük görevlerde yardımda bulunmak gibi çeşitli faaliyetleri kapsadığı; sosyal beklentilerin ise uygun davranışın ne olduğuna dair yol göstermeyi kapsadığı dikkat çekmektedir (Belsky, 1984).

Yine ebeveynlik üzerinde etkisi olan evlilikle ilgili yönleri inceleyen çalışmaların, duygusal destek, bilişsel destek (çocuk yetiştirme konusundaki hedefler ve teknikler üzerindeki anlaşma durumu) ya da çocuk bakımında anlaşma, fiziksel destek (çocuk bakımını paylaşmak) gibi kavramları kapsamaması gerektiği önemle vurgulanmaktadır (Dickie, 1987).

Bu çalışmada da Türk kültüründeki eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçmeyi hedefleyen Yıldırım'ın (2004) oluşturduğu ve alanda ele alınan sosyal destek boyutlarına benzer kategorilere sahip olan bir ölçek kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada eş desteği, hem “duygusal destek”, “maddi yardım ve bilgi desteği”, “takdir desteği” ve “sosyal ilgi desteği” boyutları ile hem de genel eş desteği puanı ile değerlendirilmiştir.

Baba katılımı için önemli bir belirleyici olduğu saptanan eş desteği ile baba katılımı arasındaki ilişkiye daha yakından bakıldığında, bu ilişkiyi destekleyen birçok bulgu olduğu görülmektedir. Örneğin anne ve babaların yaşamlarında yer alan genel destek durumlarının, anne ve babaların çocuklarına yönelik sergiledikleri ebeveynliklerinin işlevleriyle olumlu yönde ilişki gösterdiği, eşlerinden destek hisseden babaların, yüksek düzeyde ebeveyn yeterliği duygusuna sahip olduğunun saptandığı belirtilmektedir (Belsky, 1984; Dickie, 1987). Eşler arasındaki ilişkide duygusal destekten en fazla yararlanan ebeveynin babalar olduğu dikkat çekmektedir. Yüksek düzeyde destek koşullarında anne ve babaların ebeveyn yeterlikleri arasında farklılık görülmezken, babaların düşük düzeyde destek gördüğü koşullarda annelerden önemli ölçüde daha az yeterlikte olduğu görülmüştür (Dickie, 1987).

Eşleri tarafından desteklenen ve çocuk bakımını paylaşan babaların, baba yeterliği yüksek olan, kendine güvenen ve çocuklarıyla ilgilenmekten gurur ve memnuniyet duyan babalar haline geldiği görülmektedir (Dickie, 1987; Makusha ve Richter, 2016). Yanı sıra babaların kendileri de eşleri tarafından desteklendiklerinde, babalık rollerini daha rahat gerçekleştirebileceklerini açıkça ifade etmektedirler (Makusha ve Richter, 2016). Hedefledikleri ebeveynlik davranışlarını günlük hayatta daha çok gerçekleştirebilen anne-babaların, eşleriyle daha çok duygusal yönden destekleyici etkileşim içinde olduklarını düşündükleri bulunmuştur (Dickie, 1987). Babaların eşleri tarafından destek görmesi, babaların çocuk bakımına olan yatırımlarını kolaylaştırmakta, bu etki de aslında annelerin üzerindeki sorumluluğu hafifleterek annelere de yarar sağlar gözükmektedir (Berman ve Pedersen, 1987). Benzer şekilde babaların babalık rollerini olumlu algılamalarıyla, yani ailede çocuklarına yönelik rollerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmeleri ile eşlerinden gördükleri destek arasında da anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır (Türkoğlu ve Gültekin-Akduman, 2015). Bahsedilen bu bulgular da babaların çocuk bakımına dahil olabilmeleri, yani

baba katılımı sergilemeleri ile babaların eşlerinden algıladıkları destek arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir.

Sağlıklı bir aile için, eşlerin birbirlerini desteklemelerinin çok önemli olduğu, birbirlerini destekleyen eşlerin hem birbirlerine hem de çocuklarına daha fazla katkı sağlayacağı bilgisinden hareketle, eşlerin birbirlerini ne düzeyde desteklediklerini bilmenin önemi vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2004). Özellikle de babalarla ilgili çalışmalarda halen önemli eksikliklerin olduğu göz önünde tutulduğunda, babaların sergiledikleri baba katılımı ile babaların eşlerinden algıladıkları destek arasındaki ilişkinin ortaya konması adına çok değerli katkılar sunacaktır. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı ergenlik döneminde çocuğu olan babaların baba katılımı ile babaların eşlerinden algıladıkları destek düzeyi arasındaki ilişkilerin ve eş desteğinin baba katılımı üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesidir. Çalışmanın diğer amacı ise bazı demografik değişkenler açısından (babaların eşlerinin eğitim durumu, çocuk sayısı, evlilik süresi) eş destek düzeylerinin incelenmesidir.

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları, 2014-2016 yıllarında uygunluk prensibine göre seçilmiş ve uygulama izni alınmış olan, İstanbul ve Kocaeli İl Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı iki Anadolu lisesinde lise birinci ve ikinci (ya da hazırlık ve lise birinci) sınıfa devam eden 129 öğrenci ve babalarından oluşmaktadır. Bu çalışmaya katılma kriteri olarak, gönüllü olma ve evli olma kriterleri dikkate alınmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de görülebilir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>		<i>%</i>	<i>N</i>
YAŞ			BABA EĞİTİM DÜZEYİ		
Baba	45.43	5.92	İlkokul	48.8	60
Anne	41.84	6.34	Ortaokul	18.7	23
Çocuk	14.91	0.63	Lise ve üstü	32.5	40
BABALARIN EVLİLİK SÜRESİ	20.52	5.92	BABA ÇALIŞMA BİÇİMİ		
TOPLAM EĞİTİM SÜRESİ			Tam zamanlı	70.1	89
Babaların toplam eğitim süresi	7.87	3.53	Yarı zamanlı	15.7	20
Annelerin toplam eğitim süresi	6.74	3.15	Evden çalışma	1.6	2
<u>ÇOCUK SAYISI</u>	<u>2.85</u>	<u>1.10</u>	Çalışmama	11.8	15

	%	N	Diğer çalışma biçimi	0.8	1
ÇOCUK CİNSİYETİ					
Kız	59.4	76	ANNE EĞİTİM DÜZEYİ		
Erkek	40.6	52	İlkokul	65.5	76
ÇOCUK SAYISI					
			Ortaokul	10.3	12
Tek çocuk	4.7	6	Lise ve üstü	24.1	28
İki çocuk	38.3	49			
Üç çocuk	35.9	46	ANNE ÇALIŞMA BİÇİMİ		
Dört ve daha fazla çocuk	21.1	27	Tam zamanlı	16.1	20
EKONOMİK DURUM					
			Yarı zamanlı	1.6	2
Düşük	15.1	19	Evden çalışma	8.1	10
Orta	65.1	82	Çalışmama	71.8	89
İyi	19.8	25	Diğer çalışma biçimi	2.4	3

Veri Toplama Araçları

Baba Bilgilendirme ve Onay Formu. Bu form, çalışmanın amacına yönelik olarak katılımcılara bilgi vermek ve bu katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katılıp katılmayacaklarını tespit etmek üzere araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu. Bu form, katılımcıların çeşitli demografik bilgilerinin belirlenmesi için araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Böylece, araştırmaya katılan babaların çocuklarının cinsiyeti, çocuk sayısı, çocuklarının doğum tarihi; babaların kendilerinin ve eşlerinin yaşları, eğitim düzeyleri, çalışma biçimleri (tam zamanlı, yarı zamanlı vs); ailenin ekonomik durumu ve babaların evlilik süresi gibi bilgiler edinilmiştir. Bu form, biri tablo şeklinde olmak üzere, sekizi açık uçlu, dördü çoktan seçmeli olmak üzere toplam 13 sorudan meydana gelmiştir.

Baba Katılım Ölçeği. Bu ölçek, babanın çocuğuna sağladığı duygusal destek düzeyini belirlemek için Finley (1998) tarafından geliştirilmiştir (*Akt.:* Kuzucu ve Özdemir, 2013). Dokuz maddeden oluşan bu ölçek, baba katılımını çocukların algısından değerlendirmektedir. Ölçekten toplam puan alınmakta ve beşli Likert tipi şekilde derecelendirilmektedir (*Oldukça çok/Her zaman/Çok iyi/Mükemmel* seçenekleri 5 puan-*Hiç/Hiçbir zaman/Çok kötü/İyi değil* seçenekleri 1 puan). Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, baba-çocuk ilişkisinin olumlu olduğuna ve babaların

çocuklarının yaşamına dahil olduklarına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının .88 olduğu saptanmıştır (Kuzucu ve Özdemir, 2013).

Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

Eş Destek Ölçeği. Eş Destek Ölçeği, eşlerin birbirlerinden aldıkları destek düzeylerini değerlendirmek amacıyla Yıldırım (2004) tarafından geliştirilmiştir. Yirmi yedi maddeden oluşan bu ölçek, 9 maddeli “duygusal destek”, 7 maddeli “maddi yardım ve bilgi desteği”, 8 maddeli “takdir etme desteği” ve 3 maddeli “sosyal ilgi desteği” olmak üzere toplam 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 3 tane ters puanlanması gereken madde bulunmaktadır (10., 20. ve 24. maddeler). Ölçek maddeleri üçlü Likert tipi ölçek üzerinden derecelendirilmektedir (*Bana uygun* = 3 puan, *bana kısmen uygun* = 2 puan, *bana uygun değil* = 1 puan). Ölçekte alt boyutlara göre puanlar kullanılabilirdiği gibi, toplam puan da kullanılabilir. Ölçekten en az 27, en fazla 81 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, kişinin eşinden daha fazla destek aldığını düşündüğünü ortaya koymaktadır. Orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .95 olarak bulunmuştur (Yıldırım, 2004).

Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

İşlem

Uygunluk prensibine göre seçilmiş ve uygulama izni alınmış olan, İstanbul ve Kocaeli İl Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı iki Anadolu lisesinde, öğrencilere sınıf ortamında araştırmayla ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Babaların doldurması gereken form ve ölçekler kapalı zarflar içerisinde, öğrenciler aracılığıyla, evde doldurmaları için babalarına gönderilmiştir. Form ve ölçekten oluşan bu zarfın yine kapalı şekilde, öğrenciler aracılığıyla, okuldaki ilgili öğretmene teslim edilmesi istenmiştir. Hem kendilerinin hem de çocuklarının çalışmaya katılımını kabul eden babaların çocuklarına sınıf ortamında ortalama 10 dakika süren ölçek uygulaması yapılmıştır. Toplam 642 form dağıtılmış, çalışmaya katılmayı kabul etmeyenlerin formları ile eksik doldurulan formlar hariç tutulduğunda, toplamda 129 baba-çocuk çiftinin verisi araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Analizi

Verilerin analizi SPSS 24.0 programının deneme sürümü ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda baba katılımı ve eş desteği arasındaki ilişkileri görebilmek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon

katsayıları hesaplanmıştır. Genel eş destek düzeyinin baba katılımı üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla Basit Doğrusal Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın diğer amacı doğrultusunda babaların eşlerinin (annelerin) eğitim durumuna (ilkokul, ortaokul, lise ve üzeri) ve çocuk sayısına göre (tek çocuk, iki çocuk, üç çocuk, dört ve daha fazla çocuk) babaların eş destek düzeylerini incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA); babaların evlilik süresine göre (14-19 yıl, 20 ve üzeri yıl) eş destek düzeylerini incelemek amacıyla bağımsız örneklem için *t* testi kullanılmıştır.

Bulgular

Öncelikle katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Baba Katılım Ölçeği, Eş Destek Ölçeği-Duygusal Destek Alt Boyutu, Eş Destek Ölçeği-Maddi Yardım ve Bilgi Desteği Alt Boyutu, Eş Destek Ölçeği-Takdir Etme Desteği Alt Boyutu, Eş Destek Ölçeği-Sosyal İlgil Desteği Alt Boyutu ve Eş Destek Ölçeği Toplam Puanlarına Dair Ortalamalar

	BKÖ (5’li Likert)	DD (3’lü Likert)	MY-BD (3’lü Likert)	TD (3’lü Likert)	SD (3’lü Likert)	EDÖ- Toplam (3’lü Likert)
<i>Ort.</i>	4.11	2.57	2.69	2.58	2.44	2.59

(BKÖ: Baba Katılım Ölçeği, DD: Duygusal Destek, MY-BD: Maddi Yardım ve Bilgi Desteği, TD: Takdir Etme Desteği, SD: Sosyal İlgil Desteği, EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği ToplamPuanı)

Çalışmanın temel amacı doğrultusunda babaların çocuklarına yönelik sergiledikleri baba katılımı ile babaların eşlerinden algıladıkları destek düzeyleri (duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği, sosyal ilgi desteği, eş destek ölçeği toplam puanı) arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları ile hesaplanmıştır. Bulgulara göre baba katılımı ile duygusal destek boyutu ($r(127) = .172, p > .05$) ve baba katılımı ile sosyal ilgi destek boyutu ($r(127) = .118, p > .05$) arasında ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte baba katılımı ile maddi yardım ve bilgi desteği boyutu arasında pozitif yönde, anlamlı, düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r(127) = .272, p < .01$). Baba katılımı ile takdir etme desteği boyutu arasında da yine pozitif yönde, anlamlı, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r(127) = .281, p < .01$). Baba katılımı ile eş destek ölçeği toplam puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, bu iki değişken arasında da pozitif yönde, anlamlı, düşük

düzeyde bir ilişki olduğu ortaya konmuştur ($r(127) = .251, p < .01$). Analiz sonuçları Tablo 3'te görülebilir.

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

	BKÖ	DD	MY-BD	TD	SD
DD	.172	1			
MY-BD	.272*	.725**	1		
TD	.281*	.721**	.654**	1	
SD	.118	.643**	.510**	.712**	1
EDÖ-Toplam	.251*	.924**	.843**	.896**	.772**

(BKÖ: Baba Katılım Ölçeği, DD: Duygusal Destek, MY-BD: Maddi Yardım ve Bilgi Desteği, TD: Takdir Etme Desteği, SD: Sosyal İlgı Desteği, EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği Toplam Puanı)

* $p < .01$, ** $p < .001$

Çalışmanın temel amacı kapsamında bir de genel eş destek düzeyinin baba katılımı üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Bu amaçla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre baba katılımıyla pozitif yönde, anlamlı bir ilişkiye sahip olan eş destek ölçeği toplam puanının, baba katılımındaki toplam varyansın %6'sını açıkladığı saptanmıştır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde genel eş desteğinin, baba katılımının anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. Analiz sonuçları Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4. Baba Katılımının Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

	ΔR^2	B	Std. Hata	Beta	t
EDÖ-Toplam	.063	.203	.070	.251	2.919*

(EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği Toplam Puanı)

* $p < .01$

Çalışmanın diğer amacı doğrultusunda babaların eşlerinin eğitim durumu, çocuk sayısı, evlilik süresi gibi demografik değişkenlere göre eş destek düzeyleri incelenmiştir. İlk olarak babaların eşlerinin (annelerin) eğitim durumuna göre (ilkokul, ortaokul, lise ve üzeri) eş destek düzeyleri tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Bulgulara göre babaların eşlerinden algıladıkları eş destek düzeyi alt boyut ve toplam puanları, annelerin ilkökul, ortaokul, lise ve üzeri eğitim durumunda olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Analiz sonuçları Tablo 5'te görülebilir.

Tablo 5. Babaların Eşlerinin (Annelerin) Eğitim Durumuna Göre Babaların Algıladıkları Eş Desteğine (alt boyut ve toplam puanlar) İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Annelerin Eğitim Durumu	Babaların Algıladıkları Eş Destek Puanları														
	DD			MY-BD			TD			SD			EDÖ-Toplam		
	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS
İlkokul	76	23.22	3.65	76	19.01	2.14	76	20.90	2.96	76	7.37	1.18	76	70.51	8.75
Ortaokul	12	22.83	3.47	12	17.67	2.81	12	19.75	3.39	12	7.23	1.36	12	67.47	10.32
Lise ve üzeri	28	23.19	2.89	28	18.75	2.24	28	20.57	2.46	28	7.31	1.25	28	69.69	7.29
Varyans Analizi Sonuçları	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplararası	2	0.067	.94	2	1.893	.16	2	0.848	.43	2	0.295	.75	2	0.668	.52
Gruplarıçi	113			113			113			113			113		
Toplam	115			115			115			115			115		

(BKÖ: Baba Katılım Ölçeği, DD: Duygusal Destek, MY-BD: Maddi Yardım ve Bilgi Desteği, TD: Takdir Etme Desteği, SD: Sosyal İlgı Desteği, EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği Toplam Puanı)

Babaların sahip oldukları çocuk sayısına göre (tek çocuk, iki çocuk, üç çocuk, dört ve daha fazla çocuk) eş destek düzeyleri tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Bulgulara göre babaların eşlerinden algıladıkları eş destek düzeyi alt boyut ve toplam puanları, babaların sahip oldukları çocuk sayısı açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Yani babaların tek çocuk, iki çocuk, üç çocuk, ya da dört ve daha fazla çocuk sayısına sahip oluşuna göre eş destek düzeylerinde farklılık bulunmamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 6'da görülebilir.

Tablo 6. Babaların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Babaların Algıladıkları Eş Desteğine (alt boyut ve toplam puanlar) İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Çocuk Sayısı	Babaların Algıladıkları Eş Destek Puanları														
	DD			MY-BD			TD			SD			EDÖ-Toplam		
	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS
Tek çocuk	6	23.83	2.79	6	20.00	1.26	6	21.50	2.26	6	7.12	1.06	6	72.45	5.98
İki çocuk	49	23.27	3.15	49	19.06	2.05	49	20.96	2.73	49	7.42	1.16	49	70.70	7.74
Üç çocuk	46	23.45	3.23	46	18.84	1.93	46	20.51	3.08	46	7.39	1.22	46	70.19	8.33
Dört ve daha fazla	27	22.04	4.42	27	17.93	2.96	27	20.19	2.97	27	7.07	1.41	27	67.22	10.78
Varyans Analizi Sonuçları	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplararası	3	1.125	0.34	3	2.234	0.09	3	0.627	0.60	3	0.560	0.64	3	1.204	0.31
Gruplarıçi	124			124			124			124			124		
Toplam	127			127			127			127			127		

(BKÖ: Baba Katılım Ölçeği, DD: Duygusal Destek, MY-BD: Maddi Yardım ve Bilgi Desteği, TD: Takdir Etme Desteği, SD: Sosyal İlgı Desteği, EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği Toplam Puanı)

Babaların evlilik süresine göre (14-19 yıl, 20 ve üzeri yıl) eş destek düzeyleri bağımsız örneklemelerde *t* testi ile incelenmiştir. Bulgulara göre babaların eşlerinden algıladıkları eş destek düzeyi alt boyut ve toplam puanları, babaların toplam evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Analiz sonuçları Tablo 7’de görülebilir.

Tablo 7. Toplam Evlilik Sürelerine Göre Babaların Algıladıkları Eş Desteğine (alt boyut ve toplam puanlar) İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve *t* Testi Sonuçları

Babaların Algıladıkları Eş Destek Puanları					
DD					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
14-19 yıl	64	23.50	2.94	1.401	0.16
20 ve üzeri yıl	63	22.64	3.93		
MY-BD					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
14-19 yıl	64	18.98	1.89	1.090	0.28
20 ve üzeri yıl	63	18.55	2.54		
TD					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
14-19 yıl	64	20.97	2.67	1.330	0.19
20 ve üzeri yıl	63	20.29	3.06		
SD					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
14-19 yıl	64	7.38	1.09	0.568	0.57
20 ve üzeri yıl	63	7.25	1.37		
EDÖ-Toplam					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
14-19 yıl	64	70.83	7.32	1.375	0.17
20 ve üzeri yıl	63	68.74	9.72		

(DD: Duygusal Destek, MY-BD: Maddî Yardım ve Bilgi Desteği, TD: Takdir Etme Desteği, SD: Sosyal İlgî Desteği, EDÖ-Toplam: Eş Destek Ölçeği Toplam Puanı)

Tartışma

Çalışmanın temel amacı doğrultusunda babaların sergiledikleri baba katılımı ile babaların eşlerinden algıladıkları destek düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, baba katılımı ile maddi yardım ve bilgi desteği, baba katılımı ile takdir etme desteği, baba katılımı ile eş destek ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde, anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Yani maddi yardım ve bilgi desteği alt boyutu puanları, takdir etme desteği alt boyutu puanları ve eş destek ölçeği toplam puanları artıkça baba katılımı da artmaktadır. Bu bulgu literatürle tutarlı gözükmemektedir (Belsky, 1984; Bouchard ve Lee, 2000; Dickie, 1987; Makusha ve Richter, 2016; Türkoğlu ve Gültekin-Akduman, 2015).

Literatür temelinde eş desteğinin, baba katılımı üzerindeki yordayıcı etkisi incelendiğinde, eş desteğinin baba katılımının anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar birincil bakım veren olarak annelerin görülmesi ve babaların çocuk bakımında yetersiz ve konuyla alakasız olduğunun düşünülmesiyle, babaların rolü evi geçindirme göreviyle kısıtlanmıştır. Böylece ebeveynlik kavramı annelik temelinde tanımlanmaya devam etmiştir (Berman ve Pedersen, 1987; Parke ve ark., 2005). Bulguları bu bağlam açısından yorumlayacak olursak, ebeveynlik konusunda annelerden daha fazla desteğe ihtiyaç duyan babaların (Dickie, 1987) yukarıda belirtildiği şekilde kısıtlanması, onların çocuk bakımı konusundaki yetersizlik duygularıyla başa çıkabilmeleri için eşlerinden bilgi, tavsiye almalarının (maddi yardım ve bilgi desteği) ve eşlerinden onay görmelerinin (takdir etme desteği) ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Destek gördükleri takdirde ebeveynlik konusunda eşleri kadar yeterli olabilen babalar dikkate alındığında (Dickie, 1987), eş desteği ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesinin ve özellikle baba katılımının belirleyicilerinden biri olarak görülen eş desteğinin yordayıcı etkisinin ele alınmasının çok önemli olduğu görülmektedir.

Baba katılımı ve eş desteği arasındaki ilişkilerin incelenmesinin yanında, eş desteğinin bazı demografik değişkenlere göre de değerlendirmeleri yapılarak, babalar için çok önemli olan eş desteği kavramının hangi durumlarda daha çok sergilendiği bilgisine ulaşılmaya çalışılmıştır. Demografik bilgilerle elde edilen analizlere göre, babaların eşlerinden algıladıkları destek düzeyleri, ailedeki çocuk sayısına ve evlilik sürelerine göre farklılaşmamaktadır. Ergenlik döneminde çocuğu olan babalarda saptanan bu bulgular, okul öncesi çocuklarının babalarıyla çalışma yapan Türkoğlu ve Gültekin-Akduman'ın (2015) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu bulgu çocuk sayısına bakmaksızın, evliliğin her döneminde, babaların eşlerinden destek görmeye gereksinimleri olduğunu düşündürmektedir (Türkoğlu ve Gültekin-Akduman, 2015). Daha net sonuçlara ulaşabilmek adına, erken dönemlerden ileri dönemlere kadar bu

konularda incelemeler yapabilen boylamsal çalışmaların gerçekleştirilmesi oldukça faydalı olacaktır.

Diğer yandan bu çalışmada annelerin eğitim düzeyine göre, babaların algıladıkları eş desteği düzeylerinde istatistiki açıdan herhangi bir farklılık bulunamazken, Türkoğlu ve Gültekin-Akduman'ın (2015) çalışmasında eğitim düzeyi düşük olanlara göre ön lisans ve üstü eğitim düzeyinde eşe sahip olan babaların eşlerinden algıladıkları destek düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Adı geçen çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan annelerin bilgi düzeyi ve paylaşım açısından daha iyi durumda olabilmelerinin, bulgular-daki farklılığın nedenlerinden biri olabileceği belirtilmektedir (Türkoğlu ve Gültekin-Akduman, 2015). Diğer olası neden ise her iki çalışmadaki çocuk grubunun farklı yaşlarda olmaları olabilir. Ergenlik dönemindeki çocuklar ve babalarıyla gerçekleştirilen bu çalışmada babaların algıladıkları sosyal destek açısından annelerin eğitim durumlarına göre farklılık olmaması, bu ailelerin evlilik ve çocuk gelişimi dönemi açısından farklı bir dönemde olmalarının etkisini akla getirmektedir. Ayrıca son olarak bu çalışmanın örnekleminde lise üstü eğitim düzeyinde eşi olan çok fazla katılımcı babanın olmaması olası bir neden olabilir. Bu nedenle her eğitim düzeyinden yeterli sayıda katılımcılara ulaşılması ve farklı yaş dönemlerine ait çalışmaların yapılması, bu konuda bize daha doğru bilgiler sunacaktır.

Özetle ergenlik döneminde çocuğu olan babaların çocuklarının yetiştirilmelerine katılımı ve algılanan eş destek düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmanın alan yazınına katkısı olacağı düşünülmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda eş desteğinin Karabulut'un (2017) çalışmasındaki gibi baba katılımını yordayan değişkenlerin birarada incelendiği model çalışmalarına dahil edilmesinin, eş desteğinin yalnızca babanın bakış açısı ile değil annenin de kendini değerlendirdiği incelemelerle ele alınmasının, ayrıca niteliksel yöntemle değerlendirmeler yapılmasının, baba-anne-çocuk üçlüsünden ayrı ayrı değerlendirmeler alınmasının, özellikle de boylamsal çalışmalara ağırlık vermenin, alana daha zengin katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Referanslar

- Belsky, J. (1984). Determinants of parenting: A process model. *Child Development, 55*, 83-96.
- Belsky, J., & Volling, B. L. (1987). Mothering, fathering, and marital interaction in the family triad during infancy: Exploring family system's processes. P. W. Berman ve F. A. Pedersen (Ed.), *Men's transitions to parenthood: Longitudinal studies of early family experience* içinde (ss: 37-64). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Berman, P. W., & Pedersen, F. A. (1987). Research on men's transitions to parenthood: An integrative discussion. P. W. Berman ve F. A. Pedersen (Ed.), *Men's transitions to parenthood: Longitudinal studies of early family experience* içinde (ss: 217-242). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Bouchard, G., & Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children: The role of partner support. *Journal of Prevention and Intervention in the Community, 2*, 37-54.
- Cabrera, N. J., & Bradley, R. H. (2012). Latino fathers and their children. *Child Development Perspectives, 6*(3), 232-238.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., & Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Developmental Science, 11*(4), 185-189.
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development, 71*(1), 127-136.
- DeLuccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: a model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology, 156*(1), 115-131.
- Dickie, J. R. (1987). Interrelationships within the mother-father-infant triad. P. W. Berman ve F. A. Pedersen (Ed.), *Men's transitions to parenthood: Longitudinal studies of early family experience* içinde (ss: 113-143). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Downer, J., Campos, R., McWayne, C., & Gartner, T. (2008). Father involvement and children's early learning: A critical review of published empirical work from the past 15 years. *Marriage & Family Review, 43*(1/2), 67-108.

- Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement and mother involvement in adolescents' psychological well-being. *British Journal of Social Work, 33*, 399-406.
- Karabulut, H. (2017). *Ergenlerin saldırgan davranışları, baba katılımı ve baba katılımının yordayıcıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzucu, Y., & Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim, 38*(168), 96-112.
- Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development. *Human Development, 18*, 245-266.
- Lamb, M. E. (1986). The changing roles of fathers. M.E. Lamb (Ed.), *The father's role: Applied perspectives* içinde (ss: 3-27). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. H. E. Peters ve R. D. Day (Ed.), *Fatherhood: Research, interventions and policies* içinde (ss: 23-42). New York: Haworth Press, Inc.
- Makusha, T., & Richter, L. (2016). Gatekeeping and its impact on father involvement among black south africans in rural kwazulu-natal. *Culture, Health & Sexuality, 18*(3), 308-320.
- McBride, B. A., Schoppe, S. J., Ho, M. H., & Rane, T. R. (2004). Multiple determinants of father involvement: An exploratory analysis using the PSID-CDS data set. R. D. Day, M. E. Lamb (Ed.), *Conceptualizing and measuring father involvement* içinde (ss: 321-340). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Parke, R. D. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. H. E. Peters, G. W. Peterson, S. K. Steinmetz ve R. D. Day (Ed.), *Fatherhood: Research, interventions and policies* içinde (ss: 43-58). New York: Haworth Press, Inc.
- Parke, R. D., Dennis, J., Flyr, M. L., Leidy, M. S., & Schofield, T. J. (2005). Fathers: Cultural and ecological perspectives. T. Luster ve L. Okagaki (Ed.), *Parenting: An Ecological perspective* içinde (ss:103-144). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Pedersen, F. A. (1987). Introduction: A perspective on research concerning fatherhood. P. W. Berman ve F. A. Pedersen (Ed.), *Men's transitions to parenthood: Longitudinal studies of early family experience* içinde (ss: 1-12). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the father in child development* içinde (5. Baskı). (ss: 58-93), Canada: John Wiley & Sons.
- Schaffer, H. R. (1996). *Social development*. America: Blackwell Publishing.
- Sımsıkı, H., & Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123.
- Türkoğlu, D., & Gültekin-Akduman, G. (2015). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile eş destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 761-772.
- Xu, Y., & Burleson, B. R. (2001). Effects of sex, culture, and support type on perceptions of spousal social support an assessment of the "support gap" hypothesis in early marriage. *Human Communication Research*, 27(4), 535-566.
- Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 19-26.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

